

סדר זרעים

מִסְקַת בְּרָכוֹת פֶּרֶק ז' [0055,12]

[בְּרָכוֹת ז, א]

”שְׁלוֹשָׁה שְׂאֵכְלוּ כְּאַחַת חֲיָבִין לְזִמְנָן.
אֶכְל דְּמַאי,
וּמְעַשֵּׂר רֵאשׁוֹן שְׁנַטְלָה תְרוּמָתוֹ,
וּמְעַשֵּׂר שְׁנִי וְהַקֹּדֶשׁ שְׁנַפְדוֹ,
הַשְּׂמֵשׁ שְׂאֵכְל כְּזֵית,
וְהַכּוֹתִי,
מְזַמְנִין עֲלֵיהֶן.
אֶכְל אֶכְל טָבֵל,
וּמְעַשֵּׂר רֵאשׁוֹן שְׁלֵא נְטִלָה תְרוּמָתוֹ,
וּמְעַשֵּׂר שְׁנִי וְהַקֹּדֶשׁ שְׁלֵא נְפָדוֹ,
הַשְּׂמֵשׁ שְׂאֵכְל פְּחוּת מְכַזֵּית,
וְהַנְּכָרִי,
אִין מְזַמְנִין עֲלֵיהֶן.”

[תלמוד]

הַכָּא אָתְמַר ”אִין רְשָׁאִין לְחֵלֶק”,
וְכֵה אָתְמַר ”חֲיָבִין לְזִמְנָן”.
שְׂמוּאֵל אָמַר:
כָּאן בְּתַחֲלָה, כָּאן בְּסוּף.
אִי זְהוּ בְּתַחֲלָה וְאִי זְהוּ בְּסוּף?
תְּרִין אָמֹרִין,
תַּד אָמַר:
נְתַנּוּ דַעַת לְאֶכְל, זְהוּ בְּתַחֲלָה;
אֶכְלוּ כְּזֵית, זְהוּ בְּסוּף.
וְחֲרִנָּה אָמַר:
אֶכְלוּ כְּזֵית, זְהוּ בְּתַחֲלָה;
גְּמָרוּ אֶכִּילְתָן, זְהוּ בְּסוּף.
רַבִּי אֶבְיָא בְּשֵׁם רַב חוּנָא,
רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם אֶבְיָא בְּרַי יְרֵמְיָה:
שְׁלוֹשָׁה חוּבָה, שְׁנַיִם רְשׁוּת.
אָמַר רַבִּי זְעִירָא קָמִי רַבִּי יִסָּא.
אָמַר לֵיהּ:
אֲנִי, אִין לִי אֶלָּא מְשֻׁנָּה:
”שְׁלוֹשָׁה שְׂאֵכְלוּ כְּאַחַת, חֲיָבִין לְזִמְנָן”.

רבנין דהקא פדעתון, ורבנין דתמן פדעתון.

שמואל אָמר:

שנים שדנו, דינן דין,

אלא שהוא נקרא בית דין קצוף.

רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש, תריהון אמרין:

אפלו שנים שדנו, אין דינן דין.

רב חונא אָמר:

שלושה שאכלו,

זה בפני עצמו וזה בפני עצמו וזה בפני עצמו,

ונתערבו, מזמנין.

רב חסדא אָמר:

והן שבאו משלש חברות.

על דעתיה דרבי זעירא ודבורתיה:

והן שאכלו שלשה כאחת.

רבי יונה על הדא דרב חונא:

הטביל שלשה אַזובות,

זה בפני עצמו וזה בפני עצמו וזה בפני עצמו,

ונתערבו, מזה בהן.

רב חסדא אָמר:

והן שבאו משלש חבילות.

על דעתיה דרבי זעירא ודבורתיה

והוא שהטביל שלשתן כאחת.

אן תימר "אין למדין אַזוב מברכה",

ואנן חזינו רבנין קומין בספה,

וילפין מטיט הנרוק.

כיי דתגינן תמן:

הרחיק את הסכוד מן הדפנות שלושה טפחים,

פסולה.

הא פחות מכן, פשרה.

מהו לישן תחתיו?

התיב רבי יצחק בן אלשיב:

הרי טיט הנרוק משלים במקנה,

ואין מטבילין בו.

אף הקא, משלים בספה,

ואין ישגין תחתיו.

שלושה שאכלו כאחת.

ובקש אחד מהן לילף לו,

דבית רב אמרין:

יברך ברכה ראשונה וילף לו.

אי זו היא ברכה ראשונה?

דבית רב אמרין:

זו ברפת הזמון.

רבי זעירא בשם רב ירמיה:

זו "הגן את הפל".

רבי חלב, רב חונה בשם רב:

זו "הזן את הפל".

התיב רב ששת:

והא מתניתא פליגא:

"שנים שלשה חייבין בברכת הזמון."

הא ארבעה לא!

אן תימר ברכת זמון ראשונה, נתני "ארבעה"!

אשכח תני "ארבעה".

אן תימר, זו "הזן את הפל", קשיא;

אן תימר זו "הטוב והמטיב", לית את יכול.

שנא היא,

דאמר רב חונא:

משנתנו הרוגי ביתר לקבורה,

נקבעה "הטוב והמטיב".

"הטוב", שלא נסרחו,

"והמטיב", שנתנו לקבורה.

אמר רב חונא:

תפתר כרבי ישמעאל, דרבי ישמעאל אמר:

"הטוב והמטיב" דבר תורה, דכתיב:

^(דברים ח.) "זאכלת ושבעת וברכת", זו ברכת הזמון.

"את יי אלהיך", זו "הזן את הפל".

"על הארץ", זו ברכת הארץ.

"הטובה", זו ברכת בונה ירושלים.

וכן הוא אומר:

^(דברים ג.) "הזר הטוב הזה והלבנון",

"אשר נתן לך", זה הטוב והמטיב.

כתוב בתורה ברכה לפניה,

ואין כתוב בתורה ברכה לאחריה.

מה כתוב בה לפניה?

^(דברים לב.) "כי שם יי אקרא,

הבו גדל לאלהינו".

כתוב במזון ברכה לאחריו, [56]

ואין כתוב בו.

מה כתוב בו?

"זאכלת ושבעת וברכת".

ומנין לתן את האמור בזה בזה,

ואת האמור בזה בזה?

רבי שמואל בר נחמני בשם רבי יונתן:

אתיא "שם", "שם" לגזרה שנה:

מה "שם" שנאמר בתורה, ברכה לפניו.

אף "שם" שנאמר במזון, ברכה לפניו.

ומה "שם" שנאמר במזון, ברכה לאחריו.

אף "שם" שנאמר בתורה, לאחריה.

עד פדיון כרבי עקיבה;

כרבי ישמעאל?

רבי יוחנן בשם רבי ישמעאל:

קל וְחָמֵר:

מָה אִם מְזוּזָן, שְׂאִיז טְעוֹן בְּרָכָה לְפָנָיו,
טְעוֹן בְּרָכָה לְאַחֲרָיו,
תּוֹרָה, שֶׁהִיא טְעוּנָה בְּרָכָה לְפָנֶיהָ,
אִינּוּ דִין שֶׁתְּהֵא טְעוּנָה בְּרָכָה לְאַחֲרֶיהָ?
עַד כְּדוֹן תּוֹרָה.

מְזוּזָן?

מָה אִם תּוֹרָה, שְׂאִינָה טְעוּנָה בְּרָכָה לְאַחֲרֶיהָ,
טְעוּנָה בְּרָכָה לְפָנֶיהָ,
מְזוּזָן, שְׂטְעוֹן בְּרָכָה לְאַחֲרָיו,
אִינּוּ דִין שְׂטְעוֹן בְּרָכָה לְפָנָיו?

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי נִתָּן,

רַבִּי יִצְחָק אָמַר:

(שְׁמוּאֵל א ט,יג) "כִּי הוּא יְבָרֵךְ הַזֹּבַח,

אַחֲרֵי כֵן יֵאָכְלוּ הַקֹּרְאִים".

רַבִּי נִתָּן אֹמֵר:

(שְׁמוֹת כג,כח) "וְעַבְדְּתֶם אֶת יי אֱלֹהֵיכֶם,

וּבְרַךְ אֶת לַחֲמֶךְ וְאֶת מִימֶךְ",

אִימְתִי הוּא קְרוּי "לַחֲמֶךְ וְאֶת מִימֶךְ"?

עַד שְׁלֵא אָכַלְתָּ.

רַבִּי אֹמֵר:

מָה אִם בְּשַׁעַה שְׂאָכַל וְשָׁבַע צְרִיף לְבָרֵךְ,
בְּשַׁעַה שֶׁהוּא תָּאֵב לֹאכֵל, לֹא כָּל שֶׁכֵּן?

עַד כְּדוֹן מְזוּזָן.

תּוֹרָה?

מָה אִם מְזוּזָן, שְׂאִינּוּ אֶלָּא חֲזִי שַׁעַה,

טְעוֹן בְּרָכָה לְפָנָיו וְלְאַחֲרָיו,

תּוֹרָה, שֶׁהִיא חֲזִי עַד, לֹא כָּל שֶׁכֵּן?

רַבִּי זְעוּרָא בְּעֵי:

אַלֵּין שְׁלֵשׁ קְרוּיּוֹת, מָה אַתָּ עֵבִיד לּוֹן?

כְּשֶׁלֶּשֶׁה שְׂאָכְלוּ כְּאַחַת,

אוּ כְּשֶׁלֶּשֶׁה שְׂאָכְלוּ זֶה בְּפָנֵי עֲצָמוּ

וְזֶה בְּפָנֵי עֲצָמוּ וְזֶה בְּפָנֵי עֲצָמוּ וְנִתְעַרְבוּ?

אַן תַּעֲבֹדְנוּן כְּשֶׁלֶּשֶׁה שְׂאָכְלוּ כְּאַחַת,

הִרְאִישׁוֹן מִבְּרַךְ בְּרָכָה רֵאשׁוּנָה,

וְהִאֲחִרוֹן בְּרָכָה אֲחִרוּנָה,

וְהִאֲמַצְעֵי אִינּוּ מִבְּרַךְ כָּל עֵקֶר.

אַן תַּעֲבֹדְנוּן כְּשֶׁלֶּשֶׁה שְׂאָכְלוּ

זֶה בְּפָנֵי עֲצָמוּ וְזֶה בְּפָנֵי עֲצָמוּ וְזֶה בְּפָנֵי עֲצָמוּ,

אַפְלוּ הִאֲמַצְעֵי מִבְּרַךְ לְפָנָיו וְלְאַחֲרָיו.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אֲבָדִימָא:

לֹא לְמַדּוּ בְּרַפְתָּ הַתּוֹרָה מִבְּרַפְתָּ הַמְּזוּזָן אֶלָּא לְרַבִּים.

וְאִם לְרַבִּים, אֶפְלוּ בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוּ, לֹא יְבָרֵךְ!

אָמַר רַבִּי אֲבָא מְרִי אַחוּי דְרַבִּי יוֹסֵה:

עֲשָׂאוּהָ כְּשֶׁאֵר כָּל מַצְוֹתֶיהָ שֶׁלַּתּוֹרָה:

מה שאר כל המצוות טעונות ברכה,
אף זו טעונה ברכה.

“אכל המאי”

הדא אמרה,

אכל פרות, ספק נתקנו, ספק לא נתקנו,
מומנין.

אמר רבי שמואל אחי רבי ברכיה:

בשעה שגזרו על המאי,

רב העם מפרישין לתוף בתיקן.

ויי דא אמרה דא?

“כותי, מומנין עליו”.

ואהן כותי לאו ספק הוא?

אמר רבי אבא:

תפתר קמן דמר “כותי כגוי”, דאתפלגון:

כותי כגוי,

דברי רבי.

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

כותי כישראל לכל דבר.

[בבבכות ז, ב]

מתניתה.

“נשים, ועבדים, וקטנים,

אין מומנין עליהן.

ועד כמה מומנין?

עד פזית.

רבי יהודה אומר:

עד כביצה.”

[תלמוד]

רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי,

רבי יוסה בן שאול בשם רבי:

קטן, עושין אותו סניף לעשרה.

והתני:

“אין מדקדקין בקטן”!

אמר רבי יוסה:

קימה רבי סימון,

רבי חנינא, רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי:

לשני קטנים נצרכה,

שאם היה קטן, עושין אותו סניף.

ספק, עושין אותו נדי.

רבי יהודה בר פזי בשם רבי יוסה:

תשעה נראין בעשרה מזמנין.
מה, מסמיין או אפלו קטן ביניהן?
רבי ברכיה אומר:

רבי יעקב בר זבדי בעא קמי רבי יוסה:
כמה דתימר,

"קטן עושין אותו סניף לעשרה."

ומור אף הקא עושין אותו סניף לשלשה.

מה אן תמן שמזכירין את השם, עושין אותו סניף,
כאן שאין מזכירין את השם, לא כל שכן?
אמר ליה:

והאינו כל שכן! <וההינו, והרי זה הוא>

תמן, על ידי שהן מזכירין את השם, עושין אותו סניף.
וכאן שאין מזכירין את השם, אין עושין אותו סניף.
תני:

קטן וספר תורה, עושין אותו סניף.

אמר רבי יודן:

כני מתניתא:

קטן לספר תורה, עושין אותו סניף. [57]
מאימתי עושין אותו סניף?

רבי אבינא אומר:

אתפלגון רב חונא ורב יהודה תריהון בשם שמואל.
תד אומר:

כדי שיהא יודע טיב ברכה.

וחרנה אומר:

כדי שיהא יודע למי הוא מברך.

אמר רבי נסא:

כמה זמנין אכלית עם רב תחליפא,

ועם רבי אנניא בר ססי תביבי, <ודי>

ולא זמנון עלי עד שהבאתי שתי שערות.

שמואל בר שילת בעא קמי רב,

ואית דאמרין:

בעון קמי שמואל בר שילת:

תשעה פת ואחד ירק?

אמר לון: מזמנין.

שמונה פת ושנים ירק?

אמר לון: מזמנין.

שבעה פת ושלשה ירק?

אמר לון: מזמנין.

רבי אבינא בעי:

מחצה למחצה מהו?

אמר רבי זעירא:

עד דאנא תמן, אצרכת לי, <הייתי מסופק בה>

מצידי לי מניה לא שלתיה. <מתוך שפחדתי ממנו לא שאלתיהו>

רבי ירמיה בעי:

אוחו שאכל ירק מהו שיברך?

מחלפה שיטתיה דרבי ירמיה!

תג'י :

ש'לש מאות גזירין ע'לו בימי שמעון בן שטח.

מ'אה ו'חמשים, מ'צא להן פ'תח,

ומ'אה ו'חמשים לא מ'צא להן פ'תח.

א'תא ג'בי י'ני מ'לכ'א. א'מר ל'יה :

"א'ית ה'כ'א ת'לת מ'אה גזירין,

ו'אנון ב'עיין ת'שע מ'אה ק'ר'בנין,

א'לא י'הב'את פ'לג'א מן ה'ידך,

ו'אנ'ה פ'לג'א מן ה'ידי."

ש'לח ל'יה א'רבע מ'אה ו'חמשיין.

א'זל ל'שנ'א ב'יש'א ומ'ר ל'יה :

ל'א י'הב מן ה'ידי'ה פ'לום.

ש'מע י'ני מ'לכ'א ו'כעס.

ה'תל שמעון בן שטח ו'ע'רק.

ב'תר יומין,

ס'לקוין ב'ני ג'ש ר'ברבין מן מ'לכות'א ד'פרס ג'בי י'ני מ'לכ'א.

מן ה'ית'בין א'כליין, א'מרין ל'יה :

ג'הירין א'נן ד'הנה ה'כ'א חד ג'בר ס'ב,

ו'הנה א'מר ק'מן מ'ילין ד'ת'כ'מה.

ת'ני לון ע'ובד'א.

א'מרין ל'יה :

ש'לח ו'אי'ת'ת'יה.

ש'לח ו'י'הב ל'יה מ'ל'א,

ו'א'ת'א ו'י'ת'יב ל'יה ב'ין מ'לכ'א ל'מ'לכ'ת'א.

א'מר ל'יה :

ל'מה א'פ'ל'ית' ב'י ? <למה עשית ממני צחוק>

א'מר ל'יה :

ל'א א'פ'ל'ית' ב'ך.

א'ת' מ'מ'מו'נ'ך, ו'אנ'ה מן או'ר'ת'י, ד'כ'ת'יב :

(ק'ת'ל'ת ז'י'ב) "כ'י ב'צ'ל ה'ת'כ'מה ב'צ'ל ת'פ'ס'ך".

א'מר ל'יה :

ו'ל'מה ע'ר'ק'ת' ?

א'מר ל'יה :

ש'מע'ית ד'מ'רי כ'עס ע'לי,

ו'ב'ע'ית מ'ק'י'מה ה'דן ק'ר'נ'א :

(ש'ע'י'ה כ'ו'ב) "ת'ב'י כ'מע'ט ר'גע ע'ד י'ע'ב'ר ז'עם".

ו'ק'ר'א ע'לוי :

(ק'ת'ל'ת ז'י'ב) "ו'י'ת'רו'ן ב'ע'ת ה'ת'כ'מה ת'ח'י'ה ב'ע'ל'ית'".

א'מר ל'יה :

ו'ל'מה י'ת'ב'ת' ל'ך ב'ין מ'לכ'א ל'מ'לכ'ת'א ?

א'מר ל'יה :

ב'ס'פ'ר'א ד'בן ס'יר'א פ'ת'יב :

(ק'ת'ל'ת י'א, א) 'ס'ל'ס'ל'יה ו'ת'רו'מ'מ'ך,

ו'ב'ין ג'י'די'ם ת'ו'ש'י'ב'ך".

א'מר :

הבו ליה פסא, דיברהך !
נסב פסא ומר :
נברהך על המזון שאכל בני ונבריו.
אמר ליה :
עד פדון את בקשיותך !
אמר ליה :
ומה נומר ? "על המזון שלא אכלנו" ?
אמר :
הבון ליה דייכל !
יברו ליה נאכל, ומר :
"נברהך על המזון שאכלנו".

אמר רבי יוחנן :
חלוקין על שמעון בן שטח.
רבי ירמיה אמר :
על הראשונה.
רבי אבא אמר :
על השנייה.
מחלפה שיטתיה דרבי ירמיה !
תמן צריכה ליה, נכה פשיטא ליה ? <שם הוא מסופק >
הן הצריכה ליה, כרבנין ;
הן הפשיטא ליה, כרבן שמעון בן גמליאל.
דתני רבן שמעון בן גמליאל :
עלה והסבן טבל עמהן,
אף על פי שלא אכל פזית דגן, מזמנין.
דברי חכמים.
רבי יעקב בר אחא בשם רבי יוחנן :
לעולם אין מזמנין עליו, עד שיאכל פזית דגן.
תני :
שנים פת ואחד ירק, מזמנין !
מתניתה דרבן שמעון בן גמליאל.

[ברכות ז, ג]
מתניתה.

"כיצד מזמנין ?
בשלשה אומר "נברהך" ;
בשלשה והוא אומר "ברכו".
בעשרה אומר "נברהך לאלהינו" ;
בעשרה והוא אומר "ברכו".
אחד עשרה ואחד עשר רבוא."

[תלמוד]

הלמה.

רבי זעירא ורבי יעקב בר אחא,
 ורבי חיאי בר בא ורבי חנינא חרוון הרבני,
 הוון יתיבין אכלין.
 נסב רבי יעקב בר אחא פסא,
 וברך ואמר "נברך",
 ולא אמר "ברכו".
 אמר ליה רבי חיאי בר בא:
 ולמה לא אמרת "ברכו"?
 אמר ליה:
 ולא כן תני:
 "אין מדקדקין בקטן"?
 בין שאמר "נברך", בין שאמר "ברכו",
 אין תופסין אותו על כף.
 והנוקדנין תופסין אותו על כף.
 וכאיש לרבי זעירא,
 בגין דצנח רבי יעקב בר אחא
 לרבי חיאי בר בא נוקדנא.
 שמואל אמר:
 איני מוציא את עצמי מן הכלל.
 התיבון:
 הרי ברפת התורה, הרי הוא אומר "ברכו"!
 אמר רבי אבין:
 מפנין דימר "המברך",
 אף הוא אינו מוציא עצמו מן הכלל.

רבי אבא בר זמינא הוה משמש קמי רבי זעירא. [58]
 מזג ליה פסא, אמר ליה:
 סב, בריך!
 אמר ליה:
 תב דעתך דאת שתי תקן.
 דתני:
 השמש מברך על כל כוס וכוס,
 ואינו מברך על כל פרוסה ופרוסה.
 אמר ליה:
 קמא דאנא יהב דעתי
 מפקא יתך ידי חובתך בברכתך,
 כן תב דעתך מפקא יתי ידי חובתי באמן.
 אמר רבי תנחום בר ירמיה:
 מתניתא אמרה כן:
 "המתעסק לא יצא,
 והשומע מן המתעסק לא יצא."
 מתניתה.

"במאה אומר "נברך ליי אלהינו";

בְּמֵאָה וְהוּא אוֹמֵר "בְּרָכוּ".
בְּאֶלֶף אוֹמֵר "נְבִרָךְ לֵי אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל";
בְּאֶלֶף וְהוּא אוֹמֵר "בְּרָכוּ".
בְּרַבּוּא אוֹמֵר "נְבִרָךְ לֵי אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל,
אֱלֹהֵי צְבָאוֹת, יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים, עַל הַמְּזוּזָה שְׁאֶכְלָנוּ";
רַבִּי יוֹסֵה הַגְּלִילִי אוֹמֵר:
לְפִי רַב הַקְּהָל מִבְּרַכִּין,
שְׁנֵאָמַר: (תהלים סח, כז)
"בְּמִקְהָלוֹת בְּרָכוּ אֱלֹהִים אֲדֹנָי מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל".

[תלמוד]

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵה הַגְּלִילִי,

אֶבֶל דִּבְרֵי חֲכָמִים:

אֶחָד עֲשֶׂרָה, וְאֶחָד עֶשֶׂר רַבּוּא.

רַבָּא אָמַר:

הִלְכָה כְּמִי שֶׁהוּא אוֹמֵר:

"אֶחָד עֲשֶׂרָה, וְאֶחָד עֶשֶׂר רַבּוּא".

מִנֵּינן לְעֵדָה שֶׁהִיא עֲשֶׂרָה?

רַבִּי בָּא, רַבִּי יוֹסֵה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן:

נֶאֱמַר כָּאן "עֵדָה", וְנֶאֱמַר לְהֵלֵךְ "עֵדָה".

מֵה "עֵדָה" שְׁנֵאָמַר לְהֵלֵךְ, עֲשֶׂרָה,

אֶף כָּאן, עֲשֶׂרָה.

אָמַר רַבִּי סִימוֹן:

נֶאֱמַר כָּאן "תּוֹף" וְנֶאֱמַר לְהֵלֵךְ "תּוֹף".

(בְּרֵאשִׁית מִבֵּה) "וַיִּבְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְשֹׁבֵר בְּתוֹף הַבָּאִים",

מֵה "תּוֹף" שְׁנֵאָמַר לְהֵלֵךְ, עֲשֶׂרָה,

אֶף כָּאן, עֲשֶׂרָה.

אָמַר לִיָּה רַבִּי יוֹסֵה בִּירְבִי בּוֹן:

אִם מִ"תּוֹף" אֵת זְלִיף לָהּ, סִגִּין אֲנֹחֵן!

אֵלָּא נֶאֱמַר כָּאן "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", וְנֶאֱמַר לְהֵלֵךְ "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל";

מֵה "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" שְׁנֵאָמַר לְהֵלֵךְ עֲשֶׂרָה,

אֶף כָּאן עֲשֶׂרָה.

מֵה מִקְיָמִין רַבִּינֵין טַעְמָא דְרַבִּי יוֹסֵה הַגְּלִילִי?

"בְּמִקְהָלוֹת", בְּכָל קַהְלָה וְקַהְלָה.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בְּרִיָּה דְרַבִּי אֶבְהוּ:

"בְּמִקְהָלָת" כְּתִיב.

מִתְנִיתָה

"אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה:

מֵה מְצִינוּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת,

אֶחָד מִרַבִּין וְאֶחָד מִעֲטִין,

אוֹמֵר "בְּרַכּוּ אֶת יי".
רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר:
"בְּרַכּוּ אֶת יי הַמְּבַרְךְ".

[תלמוד]

רַב חֵיָא בַר אֲשִׁי קָם מִקְרֵי בְּאוּרֵיתָא,
וְאָמַר "בְּרַכּוּ" וְלֹא אָמַר "הַמְּבַרְךְ".
בְּעוֹן מִשְׁתוּקְנִיָּה.
אָמַר לְהוֹן רַב:
אַרְפוּנִיָּה, דְּנַהִיג כְּרַבִּי עֲקִיבָה.

רַבִּי זְעִירָא קָם מִקְרֵי כַּהֵן בְּמִקּוּם לְוִי,
וַיְבַרְךְ לְפָנָיָהּ וּלְאַחֲרֵיהָ,
וּבְעוֹן מִשְׁתוּקְנִיָּה.
אָמַר לוֹן רַבִּי חֵיָא בַר אֲבָא:
אַרְפוּנִיָּה, דְּכֵן אַנּוּן נְהִיגִין גְּבִיּהוֹן.

כְּתִיב:

(מִקְוֵה ח,ו) "וַיְבַרְךְ עֲזָרָא אֶת יי הָאֱלֹהִים הַגָּדוֹל".
בְּמָה גִדְּלוּ?

גִּדְּלוּ בְּשֵׁם הַמְּפָרֵשׁ.

רַב מִתְּנָה אָמַר:

גִּדְּלוּ בַּבְּרָכָה.

רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי:

לְמָה נִקְרָו אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגָּדוֹלָה?

שֶׁהִחְזִירוּ אֶת הַגָּדְלָה לְיִשְׁנָה.

אָמַר רַבִּי פִּינְחָס:

מִשֶּׁהָ הִתְקִין מִטְבְּעָה שְׁלֹתְפָלָה

(דְּבָרִים יז) "הָאֵל הַגָּדֹל, הַגָּבֹר וְהַנּוֹרָא".

יְרַמֶּיָה אָמַר:

(יְרֵמְיָה לביח) "הָאֵל הַגָּדוֹל הַגָּבֹר",

וְלֹא אָמַר "הַנּוֹרָא".

וְלְמָה אָמַר "הַגָּבֹר"?

לְזֵה נְאֻה לְקִרּוֹת גְּבוּרָה,

שֶׁהוּא רוֹאֵה תְּרַבֵּן בֵּיתוֹ וְשׁוֹתֵק.

וְלְמָה לֹא אָמַר "נוֹרָא"?

שֶׁאֵין נוֹרָא אֵלָּא בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ שֶׁנֶּאֱמַר:

(תְּהִלִּים סח,לו) "נוֹרָא אֱלֹהִים מִמְּקֻדָּשֶׁיךָ".

דְּנִיָּאֵל אָמַר:

(דְּנִיָּאֵל ט,ד) "הָאֵל הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא",

וְלֹא אָמַר "הַגָּבֹר".

וְלְמָה לֹא אָמַר "הַגָּבֹר"?

כְּנִיּוֹ מְסוּרִין בְּקוֹלְרִין, הֵיכֵן הֵיא גְּבוּרָתוֹ?

וְלְמָה אָמַר "הַנּוֹרָא"?

לָזֶה נֶאֱמַר לְקִרְוַת נֹרְאָה,
בְּנוֹרְאוֹת שֶׁעָשָׂה לָנוּ בְּכַבְשֵׁן הָאֵשׁ.
וְכִינּוּן שֶׁעָמְדוּ אֲנָשֵׁי כְּנִסַּת הַגְּדוּלָה,
הִתְזַירוּ אֶת הַגְּדוּלָה לְיִשְׁנָה,
(מְמַקֵּה ט, לב) "הָאֵל הַגְּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרְאָה".
וּבְשֵׁר נֹדֵם, יֵשׁ בּוֹ כַח לִתֵּן קֶצֶבָה לְדַבְרֵי הַלְלוֹ?
אָמַר רַבִּי יִצְחָק בֶּן אֱלֶעָזָר:
יֹדְעִין הֵן הַנְּבִיאִים שֶׁאֱלוֹהֵן אֲמַתִּי,
וְאֵינָן מַחְנִיפִין לוֹ.

[בְּרִכוֹת ז, ד']

מִתְנִיטָה

"שִׁלְשָׁה שֶׁאָכְלוּ כְּאֶחָת,
אֵינָן רִשְׁאִים לְחֵלֶק;
וְכֵן אֲרַבְעָה, וְכֵן חֲמִשָּׁה.
וְכֵן שִׁשָּׁה נִחְלָקִין, עַד עֶשְׂרִים.
וְעֶשְׂרִים אֵינָן נִחְלָקִין, עַד שִׁיְהוּ עֶשְׂרִים."

[תלמוד]

הָיָה יוֹשֵׁב וְאוֹכֵל בְּשֶׁבֶת,
וְשָׁכַח וְלֹא הִזְכִּיר שֶׁלְשֶׁבֶת.
רַב אָמַר: חוּזֵר,
וְשִׁמוּאֵל אָמַר: אֵינוֹ חוּזֵר.
שִׁמְעוֹן בֶּר בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן:
סָפַק הַזְּכִיר חָלוּ שְׁלֹמוּעַד, סָפַק לֹא הַזְּכִיר,
אֵין מִחְזִירִין אוֹתוֹ.
אֲשַׁכַּח תְּנִי וּפְלִיג:
"כֹּל יוֹם שֵׁישׁ בּוֹ קֶרֶבֶן מוֹסֵף,
כְּגוֹן רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְחָלוּ שְׁלֹמוּעַד,
צָרִיף לְהַזְכִּיר מֵעֵין הַמְּאָרֶע.
וְאִם לֹא הַזְּכִיר, מִחְזִירִין אוֹתוֹ.
וְכֹל שֶׁאֵין בּוֹ קֶרֶבֶן מוֹסֵף,
כְּגוֹן חֲנֻכָּה וּפְּוּרִים,
צָרִיף לְהַזְכִּיר מֵעֵין הַמְּאָרֶע,
וְאִם לֹא הַזְּכִיר, אֵין מִחְזִירִין אוֹתוֹ."
חֲנַן בֶּר בָּא וְחַבְרַיָּא הוּוּן יְתִיבִין אַכְלִין בְּשֶׁבֶתָא.
מִן דְּאֲכַלְוּן וּבְרִכוּן, קָם אֲזַל לֵיה.
חֲזַר לְגַבְנָן אֲשַׁכְּחוּן מְבָרְכִין.
אָמַר לוֹן:
וְלֹא כְּבַר בְּרַכְנָן? [59]
אָמְרִין לֵיה:
מְבָרְכִין וְחֲזִירִין וּמְבָרְכִין,
דְּאֲנָשִׁינָן מְדַבְּרָא דְשֶׁבֶתָא. <שִׁשְׁכַחְנוּ לְהוֹכִיר שֶׁל הַשֶּׁבֶת>

לא כן אמר רבי בא בשם רב חונא,
רבי ירמיה מטי בה בשם רב:
שכח ולא הזכיר שלשבת, אומר:
"ברוך אשר נתן מנוחה לעמו ישראל".
כן בשהסיע דעתו, וכן בשלא הסיע דעתו.
תני:

עשרה בני אדם שהיו מהלכין בדרך,
אף על פי שכלם אוכלין מכפר אחד,
כל אחד ואחד מברך לעצמו.
ישבו ואכלו,
אף על פי שכל אחד ואחד אוכל מכפר עצמו,
אחד מברך על ידי כלם.
רבי ירמיה זמין לתמרה בפנדקא דלוי.

[ברכות ז,ה]
מתניתה.

"שתי תבורות שהיו אוכלין בבית אחד,
בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו,
תרי אלו מצטרפין לזמון.
אם לאו,
אלו מזמנין לעצמן ואלו מזמנין לעצמן.
ואין מברכין על תיין,
עד שיתן לתוכו מים,
דברי רבי אליעזר.
וחכמים אומרים: מברכין."

[תלמוד]

רבי יונה ורבי אבא בר זמינא בשם רבי זעירא:
לשני בתים נצרכה.
אמר רבי יוחנן:
זהו שנכנסו משעה ראשונה על מנת כן.
אלין דבית נשיה, מה את עבד לון?
קבית אחד או כשני בתים?
נאמר, אם היה דרכן לעבר אלו על אלו, מזמנין,
ואם לאו, אין מזמנין.
רבי ברכיה מוקים לאמוריה על תרעא מציעיא דבי מדרשא,
והוא מזמן על אלין ועל אלין.

"אין מברכין על תיין עד שיתן לתוכו מים.
דברי רבי אליעזר.
וחכמים אומרים: מברכין."
רבי זריקן בשם רבי יוסה בן חנינה:
מודים חכמים לרבי אליעזר בפוס שלברכה,

שְׁהוּא נוֹתֵן לְתוֹכוֹ מִיָּם אֶפְלוֹ כֹּל שְׁהוּא.

נְהִיגִין רַבָּנִין בְּהֵזֵן כְּסָא דְקִדּוּשָׁא.

מִלְתָּא דְרַבִּי יוֹנָה פְּלִיגָא.

דְרַבִּי יוֹנָה טַעַם כְּסָא וּמִתְקַן לָהּ.

אֵן תִּימַר שְׁהוּא מְזוּג.

וְהִתְנִי:

הַשּׁוֹתֵה מְשַׁקֵּין מְזוּגִין שְׁעֵבֵר עֲלֵיהֶן תְּלִילָה,

דָּמוּ בְרָאשׁוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

וְהֵן שְׁלָנוּ בְכָלֵי מִתְכּוֹת.

רַבִּי יְרֻמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן:

רֵאשׁוֹנִים הָיוּ שׁוֹאֲלִין:

שְׂמַאל, מָהוּ שְׁתַּסִּיעַ לְיָמִין בְּכוֹס שְׁלִבְרַכָּה?

אֶת שְׂמַע מִנְּה תִלֵּת:

אֶת שְׂמַע מִנְּה

שְׁהוּא צְרִיף לְתַפְסוֹ בְּיָמִין,

וְצְרִיף שְׁתַּהֲא יָדוֹ גְבוּהָה מִן הַשְּׁלִתָּן טַפַּח.

וְצְרִיף שְׁנוֹתָן עֵינָיו בּוֹ.

אָמַר רַב אַחָא:

שְׁלוּשָׁה דְבָרִים נֶאֱמָרוּ בְּכוֹס שְׁלִבְרַכָּה:

מְלָא, עֵטוֹר, וּמִדָּח.

וּשְׁלִשְׁתָּן בְּפִסּוּק אֶחָד:

(דְבָרִים לִג,כג) "נִפְתְּלֵי שְׁבַע רְצוֹן וּמְלָא בְרַכַּת יי".

"שְׁבַע", עֵטוֹר.

"רְצוֹן", מִדָּח.

"מְלָא", כְּמִשְׁמַעוֹ.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא:

אִם עֲשִׂיתָ כֵּן, מָה כְּתִיב תִּמְן?

(דְבָרִים לִג,כג) "יָם וּדְרוֹם יִרְשָׁה",

אֶת זוֹכָה לִירֵשׁ הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר:

פּוֹס פְּגוּם אֵין מְבָרְכִין עָלָיו.

אֶת שְׂמַע מִנְּה תִלֵּת:

אֶת שְׂמַע מִנְּה,

פּוֹס פְּגוּם, אֵין מְבָרְכִין עָלָיו.

וְצְרִיף שְׁתַּהֲא בּוֹ כְּשַׁעוֹר.

וּטְעָמוֹ, פְּגָמוֹ.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם בְּר יוֹדָן:

כְּבוֹד הַיּוֹם קוֹדֵם לְכְבוֹד לַיְלָה.

קִדְשַׁת הַלַּיְלָה קוֹדֶמֶת לְקִדְשַׁת הַיּוֹם.

אֵי זֶהוּ כְבוֹד הַיּוֹם?

רַבִּי יוֹסֵה בְּשֵׁם רַבִּי יַעֲקֹב בְּר אַחָא,

רַבִּי אֶלְעָזָר בְּר יוֹסֵף בְּשֵׁם רַב:

"בוֹרָא פְּרֵי הַגֶּפֶן".

רַבִּי זְרִיקָן בְּר חֲמוּי דְרַבִּי זְרִיקָן

הזכיר שלתנקה ב"אָרץ",

וקלסו אותו.

רבי בא בריה דרבי חייה בר בא

הזכיר "בין אמת" ב"הטוב ומטיב",

וקלסו אותו.

רבי בא בריה דרבי חייה בר אבא:

אכל מהלך, עומד ומברך.

אכל עומד, יושב ומברך.

אכל יושב, מסב ומברך.

אכל מסב, מתעטף ומברך.

אם עשה כן, הרי הוא כמלאכי השרת.

מה טעמא?

(שענה רב) "בשתיים יכסה פניו, ובשתיים יכסה רגליו".